

Miljömål

2020-2025 | Mönsterås kommun

Antagen av kommunfullmäktige i Mönsterås kommun 2020-05-18, § 29

Förord

En råkall novembermorgon ligger vikarna i kommunen ofta fulla av flyttande sjöfågel. Vigg, skrak, gräsänder och många andra. De vackra knipornas visslande ljud fyller luften. De kanske är uppskrämda av en majestätisk havsörn som svävar fram över dem på kraftfulla, breda vingar. De är alla beroende av en frisk och välmående kust och en ren Östersjö.

I det urgamla, odlade kulturlandskapet finns gott om gamla ekar som kunde berätta historier om både Gustaf Vasa och kanske till och med Birger Jarl, om de kunde tala. Här skapar betade strandängar, ekhagar och våtmarker en artrikedom som har få motstycken på jordklotet. Hundratals år av hävd och betesdrift har skapat biotoper med en biologisk mångfald som förmodligen aldrig går att återskapa om de går förlorade.

Långt inne i urskogen, kanske i de mer västliga delarna av vår kommun, spelar tjädern och orrarna om våren. På de lavbevuxna hållmarkerna mellan gamla tallar anstränger sig tupparna för att överglänsa sina rivaler och attrahera hönorna. Skogen utgör både en viktigt resurs och miljö. Dels måste vi bevara biotoper till exempel för tjädern att spela i, men skogen är också viktig för den gröna omställningen, klimatarbetet och övergången till ett förnyelsebart samhälle.

Mönsterås är en kommun med många och varierande naturtyper och miljöer. Alla är beroende av ett långsiktigt och hållbart miljöarbete. Dessutom har vi, precis som alla andra, ett ansvar för de stora nationella och globala miljöfrågorna.

Vi måste ställa om vårt samhälle till att bli långsiktigt hållbart. Vi kan inte förbruka naturresurser i högre takt än jordklotet producerar dem. Särskilt tydligt blir detta inom energiområdet där vi under lång tid byggt vår energiförsörjning på fossila energikällor. Här måste vi alla hjälpas åt att ställa om till förnyelsebara alternativ. Vår kommun har goda förutsättningar för att vara ledande i en sådan omställning. Med t.ex. vind-, sol- och vattenkraft kan vi göra Mönsterås till "Sveriges gröna turbin".

Miljö- och klimatarbetet har länge varit viktigt för oss och är en prioriterad del av kommunens arbete. Allt miljöarbete måste bedrivas långsiktigt och i samverkan mellan många aktörer. Samhälle, medborgare och företag, måste alla dra sitt strå till stacken för en bättre miljö. Därför behöver vi ha tydliga och gemensamma miljömål att jobba mot. Våra lokala miljömål visar hur vi som kommun vill ta vår del av ansvaret för att uppfylla nationella och internationella åtaganden och överenskommelser inom miljö och klimat.

Anders Johansson (C)

Ordförande kommunstyrelsen

Innehåll

Förord.....	3
Inledning	5
Ansvar	6
Smarta mål för vår miljö.....	7
Hur har målen tagits fram?	8
Mål som berör samtliga fokusområden.....	9
Fokusområde 1: Ett hållbart liv i Mönsterås kommun.....	11
Fokusområde 2: Fossilbränslefri och energieffektiv kommun	14
Fokusområde 3: En tillgänglig natur med stärkt biologisk mångfald	16
Fokusområde 4: Rent vatten i Mönsterås kommun.....	19
Resurser	22
Uppföljning	22

Inledning

”Mönsterås kommun ska vara en miljökommun med höga målsättningar när det gäller hållbarhet och påverkan på klimatet. Kommunen ska utvecklas mot fossilfrihet och positiv miljöpåverkan”

(Utdrag ur budgetdokument 2019)

En hållbar utveckling handlar om att tillfredsställa dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter till att tillfredsställa sina behov.

För närvarande lever vi i Sverige, enligt WWF, som om vi hade fyra jordklot. Men som vi alla vet har vi bara ett. Det innebär att vi äventyrar kommande generationers möjligheter att få ett bra liv på vår jord. Vi har alla ett stort ansvar att arbeta för en hållbar utveckling och som kommun ska vi gå före och visa vägen.

Mönsterås kommun är medlem i Sveriges Ekokommuner (SEKOM) och har också där ett extra ansvar att vara en förebild och en föregångare för landets övriga kommuner i arbetet för en hållbar utveckling på lokal nivå.

Syftet med ”Miljömål för Mönsterås kommun” är att beskriva kommunens miljöarbete. Den visar vad vi ska göra på lokal nivå för att hjälpa till att nå de nationella miljömålen och de ekologiska målen i Agenda 2030. Planens fokusområden pekar ut riktningen för miljöarbetet i kommunen och lyfter fram det som är viktigt att prioritera.

I miljömålen anges vad som ska prioriteras de kommande åren. Det är både nya mål och mål som redan finns i andra lokala planer. De mål som kommer från andra planer och som även har tagits med här bedöms vara särskilt viktiga i Mönsterås kommuns arbete för en hållbar miljö. Andra planer som har mål för miljön är Mönsterås kommuns översiktsplan, Vatten och avloppsplan, Vindbruksplan, Träbyggnadsstrategi och Kemikalieplan för ett giftfritt Mönsterås. Målen i dessa planer kommer vi också att arbeta vidare med. Det finns också kommunala policys och riktlinjer där miljö ingår.

Miljömålen är indelade i fyra fokusområden som ska fortsätta vår resa mot en mer hållbar kommun. Alla behöver ställa sig frågan ”Hur kan jag/min verksamhet bidra till att målen nås?”. Samtliga insatser är viktiga.

Nu startar vi tillsammans vår fortsatta resa för att nå miljömålen!

Sveriges miljömål

Sveriges miljömål består av ett generationsmål och 16 miljö kvalitetsmål. Miljömålen är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av Agenda 2030.

Agenda 2030

Agenda 2030 är 17 globala mål som har antagits av världens ledare. Målen ska bidra till socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling och vara uppnådda till år 2030 i världens alla länder.

Ansvar

”Miljömål för Mönsterås kommun” gäller för alla kommunens förvaltningar och bolag och ska användas i verksamhets- och budgetplanering. Alla förvaltningar och bolag ska arbeta aktivt med målen. Detta dokument innehåller också mål där Mönsterås kommun ska arbeta med att påverka hela samhället; kommuninvånare, företag, organisationer och föreningar för att nå en hållbar utveckling.

Ansvar för genomförandet vilar huvudsakligen på kommunens nämnder, förvaltningar och bolag, men för att nå framgång behöver hela samhället engageras. Det är viktigt att öka medvetenheten

och att arbeta med beteendepåverkan för att nå alla kommunens invånare. Samverkan med lokala föreningar, organisationer och företag är viktigt för att tillsammans arbeta för att skapa en bättre miljö. För vissa av målen finns en eller flera som har ett större ansvar för just det målet.

När ord som ”Mönsterås kommun”, ”kommun-ägda” eller ”kommunala” används omfattar det även de kommunala bolagen (Mönsterås Bostäder AB, Vattenpalatset i Mönsterås AB, Mönsterås Utvecklings AB, Ålem Energi AB).

Smarta mål för vår miljö

De lokala miljömålen är uppdelade i fyra fokusområden:

- Ett hållbart liv i Mönsterås kommun
- Fossilbränslefri och energieffektiv kommun
- En tillgänglig natur med stärkt biologisk mångfald
- Rent vatten i Mönsterås kommun

Under varje fokusområde finns mål och förslag på aktiviteter för att nå målet. Med tiden kan det även tillkomma fler aktiviteter för att nå målen.

Det finns också tre mål som är övergripande och berör alla fokusområden. Se illustration.

Målen är, där det är möjligt, utformade som ”Smarta mål.” Ett smart mål är specifikt, mätbart, accepterat, realistiskt och tidsatt. I flera fall har det inte varit möjligt att formulera ett smart mål. De målen har ändå tagits med för att de är viktiga mål att arbeta med.

Där det finns tillgängligt material beskrivs nuläget för målet. Att målen kan följas upp är viktigt, därför finns indikatorer för de olika målen. Målen kommer att följas upp årligen och uppföljningen presenteras i bokslutsdokumentet.

Målen har koppling till Agenda 2030, de nationella miljömålen samt regionala och lokala mål, program och planer. Vilka dessa är anges för varje målområde. Vissa mål som bedöms som extra viktiga är hämtade från andra lokala planer och program.

Om inget annat anges är basåret 2018 och målet ska vara uppfyllt senast den 31 december 2025.

Övergripande mål som berör alla fokusområden.

Hur har målen tagits fram?

Målen har tagits fram genom en bred samverkan med kommuninvånare, föreningar, företag, politiker, medarbetare, skolelever med flera. Kommunstyrelsens arbetsutskott har varit styrgrupp. En arbetsgrupp med personer från teknisk service, miljö- och byggförvaltningen och plan- och exploateringsavdelningen har arbetat med att ta fram målen.

För att involvera kommuninvånarna, företag och föreningar anordnades med hjälp av konsultbolaget WSP en workshop med en öppen inbjudan. Syftet var att få reda på vad som var viktigast att få med i de nya lokala miljömålen. Ett 60-tal personer deltog i livliga diskussioner. Arbetsgruppen anordnade också en workshop för kommunfullmäktige med samma frågeställning.

För att få in barn- och ungdomsperspektivet hölls två workshops, en med en klass 6 och en med en klass 9. Barnen och ungdomarna var mycket engagerade. Upplägget för dessa workshops var samma som de för allmänhet och politiker men något anpassat för åldersgruppen.

För att även få med alla medarbetares synpunkter gjordes en kort digital enkät, där alla kommunanställda erbjöds att delta. Från medarbetarna fick vi in ungefär 300 svar. Enkäten delades också ut till kommuninvånare vid evenemangen Gäddans dag och Klädbytdagen för att få in fler synpunkter och förslag. Vid dessa evenemang fick vi in ungefär 100 svar.

Synpunkter och förslag som har kommit in vid workshops och alla enkätsvar har sammanställts, bedömts och bearbetats. De mest relevanta och frekventa har sedan tagits med i detta dokument.

Det har varit viktigt att få en bred förankring av målen och processen har också bidragit till att öka intresset för miljöfrågor i kommunen.

Workshop med klass 6

Mål som berör samtliga fokusområden

Det finns tre mål som är övergripande och berör alla fokusområden. De är här samlade för sig, och alla tre är av avgörande karaktär för att nå målen. Det handlar om upphandling, information och aktivt arbete för att nå målen.

Mål 1	Alla nämnder, förvaltningar och bolag ska arbeta aktivt för att nå de lokala miljömålen.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Varje förvaltning och bolag ska utse minst en medarbetare som arbetar med de miljömål för Mönsterås kommun som berör den egna förvaltningen/bolagen. • De utsedda personerna bildar tillsammans en miljömålsgrupp. Gruppen samarbetar och stödjer varandra. Arbetstid ska avsättas för dessa personer. Miljö- och byggförvaltningen är sammankallande. • De lokala miljömålen ska beaktas av samtliga nämnder, förvaltningar och bolag vid framtagandet av det årliga budgetdokumentet. • Arbetet med miljömålen ska följas upp årligen och resultatet tas med i årsredovisningen.
Nuläge	Arbete för att nå de tidigare lokala miljömålen har bedrivits inom många olika områden. Arbetet har inte bedrivits på ett samlat sätt.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Andel förvaltningar och bolag som aktivt arbetar med de lokala miljömålen. Målet är 100 %.
Ansvar	Samtliga kommunala nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 2	I upphandlingar ska Mönsterås kommun verka för en god livsmiljö och en långsiktigt hållbar utveckling.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerligt utbilda upphandlare och beställare i hållbar upphandling. • Säkerställa stöd till beställare. • Lyfta frågan om hållbara upphandlingar i arbetsgrupp och styrgrupp/referensgrupp för upphandling. • Beakta Upphandlingsmyndighetens verktyg för hållbara upphandlingar. • Uppföljning ska göras av genomförda upphandlingar och avtal. • I samarbete med övriga kommuner i upphandlingssamverkan arbeta för att revidera upphandlingspolicyn.
Nuläge	Upphandlingspolicy samt riktlinjer för upphandling och direktupphandling finns antagna. Miljöhänsyn ingår i upphandlingarna med en koppling till "No Oil". Krav ställs på leverantörer vid upphandlingar.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Antal upphandlingar som följer upphandlingsmyndighetens kriterier för hållbara upphandlingar. Mål 50 %. • Uppföljning av genomförda upphandlingar. Mål 5 %.
Ansvar	Kommunstyrelsen, kommunledningskontoret och samtliga kommunala nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 3	Säkerställa att alla kommuninvånare har den information som krävs för ett hållbart liv.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Ta fram en kommunikationsplan. • Informationskampanjer och event. • Särskilda insatser för barn och skola. Utredda möjligheten att starta projektet "Låna en miljöexpert". Det innebär ökat fokus på miljöfrågor i skolan samt ökad samverkan mellan skola och arbetsliv. • Uppmuntra förskolor och skolor att gå med i Grön flagg (Håll Sverige Rents pedagogiska verktyg om hållbar utveckling). • Bedriva en aktiv energi- och klimatrådgivning.
Nuläge	Mönsterås kommun har haft olika kampanjer till exempel matavfall, lokala miljömål och strandstädning. Tre förskolor arbetar enligt Grön flagg. Två är kommunala och en är privat. Kommunen samordnar energirådgivningen i sex kommuner och har en särskild energi- och klimatrådgivare anställd på 50 % för detta.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Framtagen kommunikationsplan. • Antal kampanjer/event per år. Mål minst två event och minst två kampanjer per år. • Utrett möjligheten att starta projekt "Låna en miljöexpert".
Ansvar	Kommunledningskontoret, miljö- och byggförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, samtliga kommunala nämnder, förvaltningar och bolag.

Grön flagg hissad vid Oknö Naturförskola.

1. Låna en miljöexpert innebär att skolan erbjuds att låna en person inom kommunens verksamhet, till exempel en biolog, miljöstrateg, energirådgivare, klimatansvarig, vattenexpert eller avfallsexpert för en lektion. Alternativt studiebesök inom verksamheten. Erbjudandet innebär ett besök per klass och stadium, det vill säga vart tredje år.

Fokusområde 1:

Ett hållbart liv i Mönsterås kommun

Kopplas till

Agenda 2030

- 4. God utbildning åt alla
- 11. Hållbara städer
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 13. Bekämpa klimatförändringar
- 14. Hav och marina resurser
- 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Nationella miljömål

- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan

Lokala mål och planer

No Oil

Lokala mål och planer

- Avfallsplan
- Kemikalieplan för giftfritt Mönsterås
- Träbyggnadsstrategi
- Upphandlingspolicy

Mönsterås kommun vill bidra till att alla kommuninvånare ska ha förutsättningar att leva ett hållbart liv. Varje person har ett eget ansvar, för vår planet och för våra barn, att leva på ett sätt som inte tär på planetens resurser. Som kommun ska vi se till så att kommunens verksamhet bedrivs hållbart och vi vill också göra det vi kan för att underlätta för kommuninvånarna att göra på samma sätt. Det ska vara enkelt att göra hållbara val i vardagen.

Vi som bor i Sverige konsumerar årligen som om vi hade fyra jordklot istället för ett, och det kan vi inte fortsätta med. Ett hållbart liv handlar bland annat om cirkulär ekonomi¹, produktion, giftfritt, kunskap, matsvinn, avfall, återanvändning, återvinning, konsumtion och delningsekonomi². Användandet av våra naturresurser är ohållbart och har negativ effekt på klimatet och på människors hälsa och välmående. Vi måste ändra våra beteenden.

Vi behöver ställa om till en mer hållbar konsumtion och vi måste börja med oss själva som kommun. Vi bär ansvar att i vår verksamhet arbeta för att uppfylla mål för hållbarhet. Nyckeln för att långsiktigt nå målen är att hela samhället deltar. Information och kunskapshöjande åtgärder som inkluderar samhällsmedborgare, företag och föreningar är därför viktigt.

1. Saker används så länge som möjligt. När de går sönder så lagas de, görs om till något annat eller återvinns. Ett kretslopp skapas.

2. Hyra, dela eller låna saker istället för att själv äga dem.

Mål 1	Avfallsmängderna i Mönsterås kommun, både kommunens eget avfall och kommuninvånarnas avfall, ska minska med minst 10 % till år 2025.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Skrota skräpet, ett projekt framtaget av Göteborgs kommun, som går ut på att minska avfallet, återanvända mer och förbättra sorteringen i kommunens verksamheter. • Sammanställning av kommunalt verksamhetsavfall, åtgärder för varje typ av avfall. • Informationskampanj - minska konsumtionen, minska matsvinnet. • Upprätta ett digitalt system för återbrukande av kommunens inventarier. • Fortsätta vårt deltagande i Avfall Sveriges kampanj 25 % till 2025.
Nuläge	463 kg per kommuninvånare år 2017. Kommunens egna avfall utreds. Basår är här 2017, samma som i avfallsplanen.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Kilo per person. • Antal enheter som deltar i Skrota skräpet. Mål 20 % till 2025. • Kommunalt verksamhetsavfall, kilo per typ av avfall. • Övriga aktiviteter genomförda ja/nej.
Ansvar	Samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 2	Vid ny- och ombyggnation av kommunägda byggnader ska giftfria, energi-effektiva och hållbara lösningar alltid beaktas. Nya kommunägda byggnader ska byggas så att de uppfyller kraven för miljöbyggnad silver eller kraven för annan lämplig certifiering.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning/information om giftfritt och hållbart byggande och vad kraven för Miljöbyggnad silver innebär. • Uppnå kriterierna för Miljöbyggnad silver.
Nuläge	Huvudbiblioteket och förskolan Galaxen har uppnått kriterierna för Miljöbyggnad silver.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Antal objekt som klarar kraven. Mål nybyggnation 75 %.
Ansvar	Kommunstyrelsen, miljö- och byggnadsnämnden, tekniska förvaltningen, Mönsterås bostäder AB och MUAB.

Mål 3	Alla kommunala enheter ska källsortera sitt avfall senast år 2023.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Inventera behovet av källsorteringsutrustning. • Lösa borttransporten av avfall. • Komplettering av källsorteringsutrustning samt kärl utomhus vid alla kommunala enheter och bolag. • Informera alla medarbetare om källsortering.
Nuläge	Sortering i några fraktioner finns idag vid vissa enheter. Avfallsplan och avfallsrutin har tagits fram.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Antal enheter som sorterar samtliga, för dem, relevanta fraktioner. Mål 100 %.
Ansvar	Kommunstyrelsen, tekniska förvaltningen, samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 4	Verka för att förändra beteenden i kommunens verksamheter och i samhället för att gå mot en cirkulär ekonomi och en giftfri miljö.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Delta i lokala, regionala och nationella samverkansprojekt med inriktning mot att förändra beteenden. • Inventarier och andra produkter ska återanvändas så långt det är möjligt istället för att köpa nytt. • Upprätta ett digitalt system för återbrukande av kommunens inventarier. • Minskning av plast inom kommunens verksamheter enligt beslut i kommunfullmäktige. • Revidera "Kemikalieplanen för giftfritt Mönsterås". Ska vara utfört senast 31 december 2020. • Genomför åtgärder enligt den reviderade kemikalieplanen. • Genomföra minst ett event årligen. • Genom informationskampanjer öka medvetenheten i de olika kommunala förvaltningarna och verksamheterna samt även hos brukare. • Samverka med studieförbund, föreningar, företag och andra organisationer.
Nuläge	Det kommunala återbruket Hjulet. Kemikalieplan för ett giftfritt Mönsterås har tagits fram. Kommunen har medverkat i projekt inom området och deltagit vid Naturskyddsföreningens klädbytdagar.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Kemikalieplanen reviderad ja/nej. • Antal enheter som aktivt jobbat med minskning av plast. Mål 100 %. • Aktiviteter enligt ovan genomförda ja/nej.
Ansvar	Kommunledningskontoret, miljö- och byggförvaltningen, samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 5	Placering av kommunens kapital samt upplåningar ska vara etiska, miljö- vänliga och klimatsmarta.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Gå igenom de placeringar vi har idag. • Öka andelen gröna lån.
Nuläge	Kommunkoncernens gröna lån uppgår till 17,5 %.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Andel hållbart placerade pengar. Mål 100 %. • Andel gröna lån. Mål 50 %. • Övriga aktiviteter genomförda ja/nej.
Ansvar	Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, kommunledningskontoret och de kommunala bolagen.

Förändrade beteenden kan exempelvis vara att ta bussen istället för bilen.

Fokusområde 2:

Fossilbränslefri och energieffektiv kommun

Kopplas till

Agenda 2030

- 7. Hållbar energi för alla
- 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 11. Hållbara städer och samhällen
- 13. Bekämpa klimatförändringarna

Nationella miljömål

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- God bebyggd miljö

Regionala miljömål

- No Oil

Lokala mål och planer

- Vindbruksplan för Mönsterås kommun
- Resepolicy
- Riktlinjer för fordonshantering
- Upphandlingspolicy

Klimatfrågan är en högaktuell fråga. Jorden blir allt varmare och med det smälter isar och havsnivåer höjs. För att hejda klimatförändringarna måste utsläppen minska kraftigt. Det är utsläpp av främst koldioxid men även andra gaser som till exempel metangas och lustgas som påverkar klimatet. Halten av koldioxid i atmosfären har sedan 1800-talet ökat med 35 %. Detta beror till stor del på förbränning av fossila bränslen som olja, kol och naturgas. Framtida effekter av klimatförändringarna är omfattande och svåra att greppa. Många ekosystem hotas av undanträngning eller omvandling vilket kan få stora konsekvenser för den biologiska mångfalden.

Den energi som vi tillsammans använder, tex för uppvärmning av byggnader, energi till transporter och elenergi till belysning, service och produktion måste produceras utan att fossila bränslen används. Flera fastighetsägare och företag producerar idag själva förnyelsebar energi och i kommunens egen verksamhet produceras fossilbränslefri energi genom vattenkraft, solceller och delägande i ett vindkraftverk.

Men, vi måste också alla spara energi. Detta gäller alla aktörer så väl för privatpersoner i hushåll, som för företag och offentlig sektor på arbetsplatser, och vid alla typer av transporter. Den energi som inte används behöver inte heller produceras. I en övergång är all förnybar energi viktig. Till exempel så spelar skogen en viktig roll då den när den växer tar upp koldioxid och därmed bidrar till att motverka klimateffekterna. Vi måste ställa om till ett klimatneutralt och fossilbränslefritt samhälle för att konsekvenserna för klimatet, människor och miljö inte ska bli förödande.

Mål 1	Energianvändningen i form av el och fjärrvärme i kommunens verksamheter ska minska med 10 % till år 2025.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none">Energibehovet för kommunägda fastigheter ska kartläggas.Fortsätta att ta fram effektiviseringsåtgärder.Informationskampanjer riktade till medarbetarna.
Nuläge	2018 låg den totala energiförbrukningen för kommunens verksamhet på 15 969 700 kWh. (Fjärrvärme 47,8 % + el 43,1 % + gatubelysning 9,1 %)
Indikator	<ul style="list-style-type: none">Energiminskning jämfört med basåret 2018, - 10 %.
Ansvar	Samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 2	Samhällsbetalda resor och transporter ska senast år 2025 vara fossilbränslefria.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> Arbetet med inköp och upphandling av kommunens fordon och transporter ska samordnas. Resurser för samordningen ska säkras. Genomgång av kommunala transporter och fordon för att skapa en nulägesbild. Uppdatera fordonsregistret. Genomföra upphandling av förnybart bränsle och se över infrastruktur för laddstolpar. Genomföra upphandling av fossilfria bilar. Revidera "Riktlinjer för fordonshantering". Revidera "Resepolicy". Informationsinsats till anställda om riktlinjer och resepolicy. Resfria möten bör prioriteras. Teknisk utrustning och förutsättningar ska finnas för detta. Kommunen ska arbeta aktivt med Region Kalmar för ett ökat resande med kollektivtrafik.
Nuläge	Antal fossilfria bilar cirka 15 %. Inköp sker på varje förvaltning.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Andel fossilfria fordon och transporter. Mål 100 %.
Ansvar	Samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 3	Mönsterås kommun ska bidra till att fossilbränslefri energi produceras. Solceller ska installeras på kommunägda fastigheter motsvarande 15 % av fastigheternas sammanlagda elförbrukning.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> Energibehovet för kommunägda fastigheter ska kartläggas. Möjligheten till installation av takmonterade solceller ska utredas för samtliga kommunägda fastigheter. Vid upphandling av byggnationer ska installation av solceller alltid övervägas. Revidering av vindbruksplanen. Aktivt delta i nätverk som syftar till ökad produktion av fossilbränslefri energi.
Nuläge	Befintliga solceller och solfångare producerade under 2018, ca 90 000 kwh. Ca 1 % av kommunens elförbrukning i fastigheterna. Kommunkoncernens produktion som helhet är under utredning.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Andelen producerad solcellsenergi jämfört med total elförbrukning för kommunägda fastigheter. Mål 15 %. Andel fastigheter där möjligheten till installation av solceller har utretts. Mål 100 %.
Ansvar	Kommunstyrelsen, tekniska förvaltningen och kommunala bolag.

Mål 4	År 2022 ska det finnas en reviderad energi- och klimatstrategi för Mönsterås kommun.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> Färdigställa påbörjad energi- och klimatstrategi.
Nuläge	Arbetet har påbörjats.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Färdigställd plan ja/nej.
Ansvar	Kommunstyrelsen, tekniska förvaltningen och miljö- och byggförvaltningen.

Vindkraftverk i Blomstermåla

Fokusområde 3:

En tillgänglig natur med stärkt biologisk mångfald

Kopplas till

Agenda 2030

- 6. Rent vatten och sanitet
- 9. Hållbara industrier, innovationer och infrastruktur
- 11. Hållbara städer och samhällen
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 14. Hav och marina resurser
- 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Nationella miljömål

- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Lokala mål och planer

- Mönsterås Översiktsplan
- Kommunala Skogsbruksplaner
- Upphandlingspolicy

Biologisk mångfald innebär att det finns en mångfald av levande organismer och de ekosystem som de lever i. Fungerande ekosystem bidrar med så kallade ekosystemtjänster som utgör en viktig grund för människors hälsa och välbefinnande. Dessa tjänster ger oss till exempel dricksvatten, pollinering, naturråvaror och rekreationsvärden. För att vi även i framtiden ska kunna dra nytta av de tjänster som naturen ger oss måste vi ta hand om våra ekosystem och värna den biologiska mångfalden.

En av vår tids största utmaningar är den pågående förlusten av biologisk mångfald som sker på global nivå. En miljon av världens växt- och djurarter bedöms idag vara hotade. Förlusten beror på flera samverkande faktorer såsom habitatförlust¹, utsläpp av föroreningar, överutnyttjande av naturresurser och spridning av invasiva arter². I vår region har markavvattning och rationaliserat jord- och skogsbruk lett till att många artrika miljöer såsom ängar, våtmarker och naturskogar försvunnit. I vissa delar av södra Sverige finns till exempel bara 10 procent av den ursprungliga våtmarksarealen kvar. Förlusten av artrika miljöer beror också delvis på nedläggning av småskaliga jordbruk.

Det finns mycket vi kan göra för att bevara och stärka den biologiska mångfalden i vår kommun. Kommunen har möjlighet att genomföra åtgärder på egen mark samt via dialog inspirera och uppmana privata aktörer att genomföra naturvårdande åtgärder. Skydd av särskilt värdefulla områden och bevarandet av spridningsvägar mellan dessa är exempel på effektiva åtgärder. Restaurering av försämrade habitat och specifika åtgärder för hotade arter är också nödvändiga. Att vistas i naturen har positiva hälsoeffekter. Kommunens arbete med naturvård och friluftsförande åtgärder är därför viktigt såväl för folkhälsan som för den biologiska mångfalden.

1. Förlust av livsmiljöer
2. Arter som med mänsklig hjälp introducerats i områden utanför sitt naturliga utbredningsområde och som har en negativ påverkan på ekosystemet.

Mål 1	Andelen skyddad natur inom kommunen ska uppgå till minst 5 % (4 690 hektar) av kommunens totala yta år 2025.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> Möjligheterna att införa formellt skydd av kommunägd mark med särskilt höga natur- och rekreationsvärden ska utredas. Kommunen ska verka för att de kustområden som är av särskild betydelse för fiskreproduktion får ett formellt skydd.
Nuläge	4,8 % (4 502 hektar) skyddad natur (Statistiska Centralbyrån, 2019).
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Andel skyddad natur, Statistiska Centralbyrån.
Ansvar	Kommunstyrelsen, miljö- och byggnadsnämnden och miljö- och byggförvaltningen.

Mål 2	Våtmarksarealen inom kommunen ska fram till år 2025 öka med i genomsnitt minst 5 hektar per år.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> Kommunen ska utreda möjligheterna att anlägga våtmarker på egen mark, både på jordbruksmark och i skog. Markägare som vill anlägga våtmarker, tvåstegsdiken eller liknande ska få hjälp av kommunen med att hitta finansiering, söka nödvändiga tillstånd och annat som krävs för att åtgärderna ska kunna genomföras. Kommunen ska aktivt delta i samverkansprojekt som syftar till att öka våtmarksarealen i landskapet (LEVA - Lokalt engagemang för vatten, Grip on Life IP, Kalmarsundskommissionen med flera).
Nuläge	I genomsnitt 3,67 hektar anlagda våtmarker per år i Mönsterås kommun under åren 2004-2019.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Indikatorn "Anlagda våtmarker" (SMHI).
Ansvar	Miljö- och byggnadsnämnden, kommunstyrelsen, miljö- och byggförvaltningen och tekniska förvaltningen.

Mål 3	Mönsterås kommun ska vara länets bästa friluftskommun varje år under perioden 2020-2025.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> Kommunen ska senast 2022 ha en politiskt antagen plan för friluftsliv. Resurser för skötsel av friluftsområden och vandringsleder ska säkras i budgetarbetet. En samverkansgrupp för friluftsliv bestående av tjänstemän från berörda förvaltningar ska bildas. En naturguide som lyfter fram besöksvärda natur- och kulturområden i kommunen ska tas fram senast år 2023. Möjligheterna till att etablera ett Naturum inom kommunen ska undersökas senast år 2023.
Nuläge	2019 års ranking: plats 9 i landet, bäst i länet.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> Naturvårdsverkets enkät "Sveriges friluftskommun".
Ansvar	Kultur- och fritidsnämnden, miljö- och byggnadsnämnden, barn- och utbildningsnämnden, kommunstyrelsen, tekniska förvaltningen, kultur och fritidsförvaltningen samt kommunledningskontoret.

Mål 4	De kommunala grönområdena ska skötas på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden samtidigt som människors tillgång till områdena bibehålls.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • En kommunal gröstrukturplan ska tas fram senast år 2025. Denna kan eventuellt integreras i översiktsplanen. Planen ska inkludera strategier för förvaltning och förslag på åtgärder för förbättrad tillgänglighet och ökad biologisk mångfald. • Kartlägga arealen av de kommunala grönområdena senast år 2021. Därefter undersöka hur man kan integrera biologisk mångfald med övriga värden i skötseln. • Bete eller slåtter ska övervägas som skötselmetod för kommunala långgräsytor. • Information om grönområdenas olika typer av skötsel och syftet med dessa ska finnas tillgänglig i direkt anslutning till grönområdena. Ett tätortsnära område ska användas för att demonstrera de olika typerna av skötsel och de naturtyper som uppstår till följd av denna. Området ska utgöra "skyltfönster" för hur kommunen sköter sina grönområden i syfte att gynna den biologiska mångfalden. • En handlingsplan för invasiva arter ska tas fram senast år 2025.
Nuläge	De kommunala grönområdena sköts i huvudsak på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden. En tydlig strategi för skötseln saknas.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Arealen grönområden som sköts på ett sätt som har en tydlig koppling till biologisk mångfald (slåtter, bete etc). Areal och procenttal utreds. • Minst 13 hektar (50 %) av kommunala långgräsytor ska vara äng.
Ansvar	Kommunstyrelsen, miljö- och byggnadsnämnden och tekniska förvaltningen.

Mål 5	Kommunägd skog inom de områden som pekas ut som kultur-, natur- och rekreationsområden i översiktsplanen bör vara fri från kalhyggen. Kommunägd tätortsnära skog ska vara fri från kalhyggen. Rekreation och naturvärden har hög prioritet i kommunens skogsbruk.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Entreprenörer som genomför skogsbruksåtgärder i den kommunägda skogen ska ha "Grönt kort i Skogen". • Kommunanställda som arbetar med skogsfrågor ska regelbundet utbildas inom natur- och kulturhänsyn i skogsbruket. • Skogsbranschens målbilder för miljöhänsyn ska ses som lägsta nivån för miljöhänsyn i kommunens skogsbruk. • Stigar, särskilda kulturvärden samt andra skyddsvärda objekt ska märkas ut med 1,3 meter höga stubbar för att undvika skador på dessa till följd av skogsbruksåtgärder. • Möjligheterna för att införa formellt skydd av kommunägd skog med särskilt höga natur- och rekreationsvärden ska utredas.
Nuläge	En grön skogsbruksplan för den kommunägda skogen har tagits fram. Kommunen är FSC-certifierad (certifiering för miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet). Avverkning av produktionskog sker på konventionellt sätt enligt FSCs riktlinjer.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Andel kalhyggen i den kommunägda skogen. I tätortsnära och kultur-, natur- och rekreationsområden är målet 0 %. Uppfyllelse skogsbranschens målbilder. • Uppfyllelse målbilder. Mål 100 %.
Ansvar	Kommunstyrelsen, miljö- och byggnadsnämnden, skogsgruppen och tekniska förvaltningen.

Fågeltorn vid Kronobäckes våtmarksområde.

Fokusområde 4:

Rent vatten i Mönsterås kommun

Kopplas till

Agenda 2030

- 6. Rent vatten och sanitet
- 11. Hållbara städer och samhällen
- 12. Hållbar konsumtion och produktion
- 14. Hav och marina resurser
- 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Nationella miljömål

- Bara naturlig försurning
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Giftfri miljö

Lokala mål och planer

- VA-plan för Mönsterås kommun
- Kemikalieplan för giftfritt Mönsterås
- Mönsterås översiktsplan
- Upphandlingspolicy

Vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden, en förutsättning för människors hälsa och en hållbar utveckling. I Sverige har vi vanligtvis god tillgång på rent vatten. Det har gjort att många tar vatten för givet. För att säkerställa att vi har tillgång till rent vatten även i framtiden måste vi ta ett gemensamt ansvar. Kommunen har ett aktivt samarbete med närliggande vattenråd för Emån och Alsterån, samt sammanslutningar kring kustvattenmiljön (Kustvattenkommittén och Kalmarsundskommissionen).

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel. Under de senaste åren har länet utsatts för torka under sommarperioden och under resten av året otillräckligt med nederbörd för att fylla på vattenmagasinen. Det har medfört att vi måste agera vattensmart. Hur kan vi spara på vatten och hur kan vi återanvända vatten?

Sjöar, vattendrag och kustvatten i Mönsterås kommun ska må bra och ha en bra miljö för växt- och djurliv. Alla dessa vattenförekomster har fått en statusklassning¹ inom det nationella arbetet med EUs ramdirektiv för vatten. Där är målet att minst målsättningen ”god status” ska uppnås till år 2027. I Mönsterås kommun arbetar vi för att alla vatten ska uppnå ”god status”. Problemen som vi måste arbeta extra hårt med är övergödning, vattendragens form och struktur (djup, bredd, sediment etc.) och framkomligheten för djur och växter.

Vi måste börja med oss själva som kommun. Vi bär ansvar att i våra verksamheter arbeta för att uppfylla mål för vatten, men vi ska också verka för att andra verksamheter och invånare är med på resan.

¹ Bedömning av hur ett vatten mår

Mål 1	Dricksvatten av god kvalitet ska produceras och användas på ett hållbart sätt.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Genomföra åtgärder enligt vatten- och avloppsplan för Mönsterås kommun. • Informationskampanjer om vattnets värde och vattenbesparingar. • Använda kranvatten istället för flaskvatten vid möten och evenemang i möjligaste mån. • Se över och åtgärda eventuella läckage. • Installera/använd om möjligt vattenbesparande teknik.
Nuläge	Andel rutinprov vid vattenverk utan anmärkning. 88 % (2018) Anmärkning i huvudsak på temperatur. Försåld mängd vatten dividerat med producerad mängd 78 %. (2018)
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Andel rutinprov vid vattenverk utan anmärkning. Mål 100 %. • Försåld mängd vatten/Producerad mängd. Mål 85 %. • Övriga aktiviteter genomförda ja/nej.
Ansvar	Kommunstyrelsen, tekniska förvaltningen, samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 2	Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och utsläppen av dessa till vattenmiljön i Mönsterås kommun ska minska. Mängden kadmium i avloppsslammet ska minska med 20 % till år 2025.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Genomföra åtgärder enligt vatten- och avloppsplan för Mönsterås kommun. • Genomföra åtgärder enligt Kemikalieplanen. • Aktivt uppströmsarbete¹ ska bedrivas. • Undersöka och vid behov åtgärda gamla deponier. • Miljötillsyn samt information i samband med tillsyn.
Nuläge	Basår 2018 årsmedelvärde kadmium 0,8 mg/kg Torr Substans.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Minskning av kadmium i avloppsslammet jämfört med år 2018. Mål 20 % minskning. • Övriga aktiviteter genomförda ja/nej.
Ansvar	Miljö- och byggnadsnämnden, tekniska förvaltningen, miljö- och byggförvaltningen, samtliga nämnder, förvaltningar och bolag.

Mål 3	Miljöbelastningen från avloppsvatten ska minska och återanvändning ska ses som en möjlighet
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Genomföra åtgärder enligt vatten- och avloppsplan för Mönsterås kommun. • Informationskampanjer om fulspolning² och biltvätt. • Utredda kring återanvändning av avloppsvatten och följa utvecklingen i branschen. • Medverka i Kustvattenkommitténs provtagningar.
Nuläge	Andel tillståndsgivna enskilda avlopp, ca 80 %. Andel fastigheter anslutna till kommunalt avlopp, ca 80 % (2018). Andel slam från reningsverken till återanvändning, 100 % (2018). Andel återanvänt avloppsvatten, 0 kbm (2018).
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Andel tillståndsgivna enskilda avlopp. Mål 100 %. • Andel anslutna till kommunalt avlopp. Mål 90 % (2027). • Andel slam från reningsverken till återanvändning. Mål 100 %. • Andel återanvänt avloppsvatten. Mål 500 kbm per år.
Ansvar	Kommunstyrelsen, miljö- och byggnadsnämnden, tekniska förvaltningen, miljö- och byggförvaltningen.

1. Arbeta för att stoppa miljögifter och skräp redan vid källan så att det aldrig hamnar i vårt vatten.
2. Att man spolar ned något annat än kiss, bajs och toalettpapper i toaletten.

Mål 4	Belastningen av näringsämnen till Östersjön ska reduceras till hållbara nivåer. Verka för att alla vattenförekomster inom kommunen ska uppnå minst god status avseende övergödning till år 2025.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsätta arbeta med ”Lokala handlingsplanen för Östersjön i Mönsterås kommun 2018” för att sedan anta det. • Genomföra åtgärder enligt vatten- och avloppsplan för Mönsterås kommun. • Stimulera till/genomföra lokala vattenvårdsprojekt. • Aktivt medverka i Kalmarsundskommissionen samt närliggande vattenråd och samordnade recipientkontroller. • Utföra recipientkontroll i kustbäckar. • Miljötillsyn på de verksamheter som bidrar med näringsämnen enligt Vattenmyndigheten Södra Östersjöns åtgärdsprogram.
Nuläge	Överlag uppfylls ej god status för övergödning.
Indikator	<ul style="list-style-type: none"> • Antal vattenförekomster med god status för övergödning. Mål 70 %. • Genomförda åtgärder ja/nej.
Ansvar	Kommunstyrelsen, miljö- och byggnadsnämnden, tekniska förvaltningen, miljö- och byggförvaltningen.

Mål 5	Kommunen ska ha levande vattendrag med god vattenkvalitet. Verka för att vattenförekomster inom kommunen ska uppnå minst god status avseende fysisk påverkan till år 2025.
Förslag på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Stimulera till/genomföra lokala vattenvårdsprojekt. • Se över och åtgärda sträckor inom kommunens ansvarsområde.
Nuläge	Merparten av kommunens 19 vattenförekomster uppfyller inte god status för konnektivitet ¹ och morfologiskt tillstånd ² . Statusen för flödesförändringar är god.
Indikator	• Antal vattenförekomster (vattendrag) med god status för konnektivitet, flödesförändringar och för morfologiskt tillstånd. Mål 70 %.
Ansvar	Miljö- och byggnadsnämnden, kommunstyrelsen, miljö- och byggförvaltningen.

Våtmark i Högemåla

1. Vattendragens form och struktur.
2. Framkomligheten för djur och växter.

Resurser

Till varje mål finns förslag på aktiviteter för att nå målet. Aktiviteterna ska i första hand hanteras inom befintlig verksamhet, men i andra fall och för vissa förvaltningar är det inte möjligt. Då måste resurser skjutas till. Varje förvaltning ansvarar för att begära pengar i budgetprocessen. Det blir då ett politiskt ställningstagande om det är möjligt att genomföra aktiviteten. Det kan också finnas möjligheter att söka externa medel för vissa delar av arbetet, de möjligheterna behöver utredas.

För en del mål kan det vara så att vi ska ställa oss frågan ”har vi råd att inte arbeta med målet?”. Det är mål och aktiviteter som initialt innebär en kostnad, men på längre sikt innebär det en besparing. Effektiviseringar leder till lägre förbrukning, minskad konsumtion och mindre avfall. Omställningen leder då i längden till minskade kostnader. Många av de lokala miljömålen kan även kopplas till att vara en del av en större samhällsförändring. Kostnader kan även sparas genom att göra förändringarna redan nu istället för att tvingas till det längre fram.

Uppföljning

Miljömål för Mönsterås kommun ska följas upp årligen. Varje förvaltning, nämnd och bolag ansvarar för detta. Uppföljningen sammanställs av miljö- och byggförvaltningen och redovisas i årsredovisningen.

Människors vanor och beteende måste ändras för att miljömålen ska nås. Kommunens verksamhet ska föregå med gott exempel och förändras mot ökad hållbarhet. Mönsterås kommun som organisation samt kommunens invånare och företag behöver informeras för att få ökad förståelse för ekologiska kretslopp och hållbar utveckling. Resurser behövs då till informationsinsatser för att skapa ökad medvetenhet kring dessa frågor.

Det är inte bara vår generation som behöver inse allvaret i hållbar utveckling, även nästa generation behöver involveras i förändringarna, för att långsiktighet ska uppnås. Hållbar utveckling och miljöfrågor behöver lyftas mer i skolan. För att detta ska bli verklighet kan det behövas ytterligare resurser till skola och ungdomsverksamhet.

Samarbeten mellan olika aktörer och instanser krävs för att målen ska nås. Förvaltningar och kommunala bolag behöver samverka för att gemensamt sträva mot hållbarhet och skapa synergieffekter i omställningen. Även kommunens invånare och näringslivet behöver involveras i förändringarna.

Rosenfink på Björnö

Om Mönsterås miljösmål

Miljösmål för Mönsterås kommun beskriver kommunens miljöarbete, hur vi ska arbeta för att nå de nationella miljömålen och därmed den ekologiska delen av Agenda 2030.

Miljömålen är indelade i fyra fokusområden:

- Ett hållbart liv i Mönsterås kommun
- Fossilbränslefri och energieffektiv kommun
- En tillgänglig natur med stärkt biologisk mångfald
- Rent vatten i Mönsterås kommun

Miljö- och klimatarbetet är viktigt för Mönsterås kommun och kommunen, företag, föreningar och kommuninvånare m.fl. behöver samverka för att nå målen och därmed en bättre miljö.

Mönsterås kommun

Box 54, 383 22 Mönsterås • Tel: 0499-170 00 • E-post: kommun@monsteras.se
monsteras.se

